

Z KART HISTORII ...

Istebna, Jaworzynka, Koniaków - to szczytowe wsie Beskidu Śląskiego, położone w południowej części Śląska Cieszyńskiego, określane są często jako tzw. "beskidzka trójwieś". Wieś Istebna jest siedzibą gminy, położona wokół szczytu złotego Gronia, w dorzeczu Olzy. Jaworzynka, wieś w najdalszym południowo-zachodnim zakątku Beskidu Śląskiego, rozłożona w dolinach Czadeczek i Krężelki. Koniaków to wieś na zboczach góry Ochodziej. Dzięki swym walorom krajobrazowym, klimatycznym, bogatej i żywej kulturze ludowej należą one do najatrakcyjniejszych pod względem turystycznym górskich rejonów w Polsce. Najstarszymi historycznie są wsie Istebna i Jaworzynka.

Pierwsze wzmianki pochodzą z 1577 (Istebna) i 1649 r. (Jaworzynka). Zaś Koniaków powstał w 1712 r. Historycznie wsie związane były z Księstwem Cieszyńskim, którym władza aż do 1625 roku śląska linia Piastów. W 1653 roku Księstwo Cieszyński przechodzi w ręce Habsburgów, którzy tworzą tutaj swoje latyfundium zwane Komorą Cieszyńską.

Zasiedlanie Beskidu Śląskiego, które rozpoczęło się w XVI w. przebiegało dwoma nurtami. Pierwszy napierający z północnych, równinnych terenów Śląska Cieszyńskiego i drugi, niezmiernie ważny żywioł, to Wołosi, pasterze koczownicy, wywodzący się ze wschodniej części Rumunii. W poszukiwaniu pastwisk posuwali się na zachód północnymi stokami Karpat mieszając się stopniowo z miejscową ludnością. Wywarli oni przemożny wpływ na kształtowanie się kultury w tym regionie. Od nich też przejmowano elementy ubioru, wierzeń i kultury społecznej.

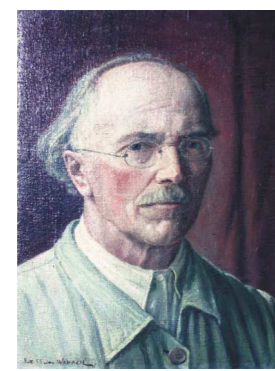

Pierwszą osadą na tym terenie były Jasnowice, nazwa pochodzi od sekty zwanej "Jasnowidzami", której członkowie uciekając przed prześladowaniami religijnymi, tu się siedlili.

Podstawowym zajęciem mieszkańców było pasterstwo, które przeżywało swój rozkwit w II połowie XVIII w., będące na tych terenach bardziej dochodowe niż tradycyjna uprawa ziemi.

SŁYNNE, WAŻNE I WSPANIAŁE POSTACIE ...

Do dnia dzisiejszego region ten słynie przede wszystkim z dobrze zachowanej kultury ludowej, głównie duchowej i społecznej. W przeszłości inspirowała ona wielu znanych artystów, badaczy i miłośników folkloru. Z historią tego regionu było związanych wielu ludzi zasłużonych dla kultury Śląska Cieszyńskiego. Byli to m. in. ks. Emanuel Grim (1883- 1950), poeta i zbieracz świadectw kultury ludowej, a także poeta i prozaik Franciszek Sikora, współredaktor "Echa Gór". Kolejnym reprezentantem miejscowej twórczości literackiej

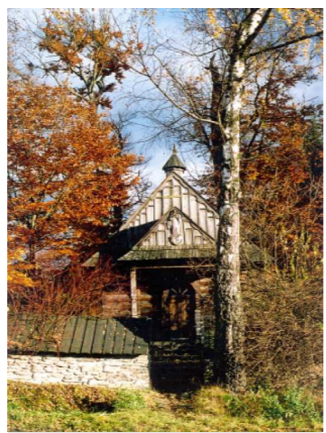

był samorodny, autentyczny poeta, prozaik i dramaturg - Jerzy Probosz - autor opartego na autentycznym folklorze "Wesela górali istebniańskich". Jego imieniem nazwano powstały w 1963 roku klub literacki.

Góralem z Istebnej był **Jan Wałach** (1884-1979) - wybitny malarz i grafik wykształcony w Krakowie i Paryżu; swoją twórczość całkowicie poświęcił tej ziemi. Barbara Wałach, córka artysty, absolwentka ASP w

Krakowie, opiekuje się dziełami ojca, a swa działalnością nawiązuje do twórczej tradycji regionu.

Z Istebną związaną jest od dwóch pokoleń rodzina artystów - Konarzewskich. **Ludwik Konarzewski** powołał do życia w 1922 r. szkołę rzeźbiarską, której celem było inspirowanie i zachęcanie młodych ludzi do twórczości w oparciu o rodzime tradycje. Konarzewski założył także w Istebnej pierwszy pensjonat "Bucznik", dzięki któremu ożywiło się zainteresowanie tym regionem. Bywali tu m. in. Julian Fałat, Zofia Kossak-Szczucka, Feliks Nowowiejski i Gustaw Morcinek.

W Istebnej działał również znany ludowy muzyk i gawędziarz, budowniczy ludowych instrumentów - Jan Kawulok (1899 - 1976), współzałożyciel regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca "Istebna".

W Istebnej - Zaolziu mieszka Józef Broda, pedagog z zawodu i folklorysta z zamiłowania. Prowadzi dziecięcy zespół regionalny i gry na instrumentach ludowych, prezentując i popularyzując beskidzką twórczość ludową.

KILKA SŁÓW O ZABYTKACH ...

Muzeum regionalne "Kurna Chata Jana Kawuloka" w Istebnej Wojtosze

Mieszczące się w domu rodzinnym Jana Kawuloka zostało zbudowane w 1863 r. i jest przykładem tradycyjnej architektury drewnianej. Pełne jest starych sprzętów i instrumentów muzycznych: gajd, fujarek, trombit i pasterskich rogów. Turyści przyjmowani są w starej chałpie, aby osobiście postuchać i zobaczyć jak wyglądało życie górali.

Kościół pw. "Dobrego Pasterza" w Istebnej Centrum

Katolicki kościół z 1794 r., murowany, trójnawowy, z emporami nad nawami bocznymi. Przepiękne polichromie zdobiące wszystkie ściany kościoła są dziełem Jana Wałacha. Zaś mieszcząca się po prawej stronie kaplica zawdzięcza swój wystrój rodzinie artystów Konarzewskich. Za kościołem znajduje się cmentarz, na którym spoczywają znani mieszkańcy gminy. W parku przed kościołem stoi pomnik znanego i wybitnego na Śląsku Cieszyńskim działacza - Pawła Stalmacha.

Kościół ewangelicko-augsburski w Istebnej

Mieści się przy drodze na Koniaków. Chodź pochodzi zaledwie z 1930 r. na uwagę zasługuje ze względu na znajdującego się w ołtarzu głównym obraz słynnego wiślańskiego malarza, Czesława Kuryatty.

Drewniany kościółek Świętego Krzyża z 1770 r.

Stojący obecnie na Osiedlu Kubalonka przy drodze na Wisłę, a przeniesiony tu z podrybnickich Przyszowic. Aby zobaczyć go z bliska należy pokonać sporo stromych schodów. Początkowo miał stanowić tylko obiekt muzealny, ale dziś służy także jako miejsce kultu religijnego. Pokryty w całości gontem, otoczony sobotami, zaś wewnątrz znajdują się piękne ludowe rzeźby sakralne.

Muzeum regionalne "Na Grapie" w Jaworzynce

Wzniesione przez dr. Jerzego Ruckiego (1919-2001); ur. w Jaworzynce, a na stałe mieszkający w Lucernie, w Szwajcarii. Muzeum zbudowane na podstawie oryginalnego góralskiego domu, w którym zgromadzono dowody materialne przodków, aby w ten sposób ocalić je od zapomnienia.

Drewniany kościółek pw. MB Fatimskiej w Istebnej Stecówce

Zbudowany w latach 1956-1958 przez miejscowych górali. W całości wykonany z drewna, urzeka swym niepowtarzalnym pięknem. Obok stoi drewniany krzyż i kilka drzew, a całość otoczona skromnym płotem. Stąd też rozciąga się malownicza panorama całej gminy.

Kościół pw. Św. Piotra i Pawła w Jaworzynce Centrum
Powstał w 1954 r. W głównym ołtarzu mieści się obraz Jana Wałacha przedstawiający patronów na tle gór i stada owiec.

Kościół pw. św. Bartłomieja w Koniakowie
Pochodzący z 1901 r. malowniczo położony, jest już widoczny, gdy jedziemy z Istebnej. Ołtarz i ambona wykonał A. Menschik z Frydku (Czechy). Organy braci Rieger z Jagerndorfu sprowadzono w 1904 r., a kosztowały 2880

ówczesnych koron. Zegar na wieży sterowany drogą radiową z Frankfurta.

Chata na Szańcach - Galeria Scena Sztuki i Kultury Regionalnej Twórców Nieprofesjonalnych Tadeusza Ruckiego; prezentuje sztukę ludową z terenu Trójwsi, wzbogacona opowieściami o Koniakowie i grą na trombitach wykonanych własnoręcznie przez właściciela.

Z CZEGO SŁYNIE GMINA ISTEbNA ...

Największą sławę regionowi przyniosły szydełkowe koronki wykonywane przede wszystkim w Koniakowie. Twórczość ta rozwinęła się tutaj w latach 80-tych XIX w. pod wpływem mody mieszczańskiej oraz specjalnych kursów robót ręcznych organizowanych w szkole. W 1948 r. powstała tu spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego.

Najśłynniejszą koronczarką była Maria Gwarkowa, której pamięci poświęcone jest **Muzeum Koronki** powstałe w 1962 r. Wieś trudniąca się głównie wyrobem koronek została wyróżniona przez prezydenta Bieruta, a pani Maria została "mistrzynią heklowania". Na jego zarządzenie Koniaków, jako pierwsza wieś na tym terenie została zelektryfikowana, aby koronczarki także wieczorami mogły zająć się swoją pracą.

Koniakowskie koronki znane są i podziwiane na całym świecie, czego dowodem są obrusy i serwety "heklowane" przez koronczarki dla królowej Anglii - Elżbiety II, królowej belgijskiej oraz prezydenta Kennedyego i papieży- Jana XXIII i Jana Pawła II.

Kolejnym muzeum, w którym można podziwiać nie tylko koronki, ale także rzeźby, obrazy, maski ludowe jest **Izba Twórczości Rodziny Kubaszczuk-Kamieniarz**. Założona w 1985 r. posiada niezwykle klimat, który towarzyszy zwiedzającym.

WALORY GMINY ISTEbNA ...

Istebna, Jaworzynka, Koniaków to przede wszystkim region o charakterze turystycznym. Stanowi on znakomitą bazę wypadową w Beskid Śląski.

W gminie stale rozwija się infrastruktura turystyczna. Baza noclegowa liczy sobie ponad 2000 miejsc noclegowych w

nowoczesnych hotelach, pensjonatach, schroniskach, kwaterek prywatnych i agroturystycznych.

Zapraszamy wszystkich, którzy pragną odpocząć od zgiełku miast w ciszy i naturalnym środowisku.

Każdego roku, przez blisko pięć miesięcy panują tutaj znakomite warunki

śniegowe. Można uprawiać narciarstwo biegowe na trasach Kubalonki, a także zjazdowe na licznych wyciągach.

Na turystów czekają także doskonale przygotowane trasy rowerowe oraz wiele kilometrów profesjonalnie oznakowanych szlaków turystycznych. Gmina znana jest również z wielu imprez kulturalno-sportowych, m. in. "Bieg o Istebniański Bruclik", "Dni Istebnej", "TKB - Festyn Istebniański", Dożynki Gminne.

Na koniec osoba, przed którą, będąc w Istebnej należy pochylić czoła. Rodem z Istebnej, światowej sławy himalaista, zdobywca czterech ośmiotysięczników... W Istebnej-Wilcze czynna jest **Izba Pamięci Jerzego Kucuczki**, prowadzona przez żonę himalaisty.

Zabrały go góry... Czy mogło być inaczej. Poza nimi nie umiał sobie znaleźć miejsca.

Siedemnaście wypraw w najwyższe góry świata. Trzy wyprawy na Lhotse... Góra, która była jego pierwszym ośmiotysięcznikiem, stała się jego grobem....

Z drugiej strony to cudowne, z najwyższego patrzeć, z najwyższego patrzeć... Bo jak sami górale mówią: "u nas, to jako u Boga za piecem...". Lepiej tego nie można ująć.... Nie wierzyć? A może sami się przekonacie? Warto...

